

Шакало Лілія Сергіївна,
студентка II курсу юридичного факультету
Науковий керівник – д.ю.н., доцент Савіщенко В.М.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У НАДАННІ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Сьогодні безоплатна правова допомога є актуальним та ефективним механізмом охорони і захисту прав і свобод людини і громадянина. Особливого значення така діяльність набула у межах діяльності територіальних громад. Адже для кожного громадянина одними із найважливіших суспільних цінностей його є права і свободи. Відповідно до ст. 24 Конституції України в якій закріплено, що всі громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. До того ж, Основним Законом суспільства і держави згідно, зі ст. 59 Конституції, кожен може звернутися за захистом від обвинувачення та скористатись правом на правову допомогу.

Але саме надання безоплатної правової допомоги скоріше за все, що існувало, незалежно від епохи, країни та існує скрізь, там де панує право. Оскільки, жодна правова система не може обійтись без якогось універсального закону чи історичного розвитку держави і права.

На погляд, А. Глуховського, який у своїй статті «Діяльність правозахисних організацій в Україні» зазначав, що безпосереднім право захистом з усього числа громадських об'єднань в Україні займається не більше, ніж 20% [1]. У 2011 році був прийнятий Закон України «Про безоплатну правову допомогу». Саме значення безоплатна правова допомога (БПД) означає, що це правова допомога, що надається усім особам, які потребують допомоги, навіть, не маючи коштів вони можуть звертатися, консультуватися, так як фінансується коштом державного бюджету чи іншими джерелами. Порядок надання безоплатної правової допомоги фізичним особам на благодійних засадах фізичними та юридичними особами, які займаються благодійною діяльністю самостійно або спільно з відповідними благодійними організаціями, регулюється відповідним законодавством і статутами цих організацій [2]. Слід зазначити, що даний Закон включає надання певних двох видів безоплатної правової допомоги: первинної та вторинної. Стандартом якості надання вторинної безоплатної допомоги є система вимог до надання безоплатної вторинної правової допомоги в інтересах її одержувача (клієнта), тобто суб'єктів, передбачених ч. 1 ст. 14 Закону України «Про надання безоплатної правової допомоги», що встановлюється Законом України «Про надання безоплатної правової допомоги» й охоплює процес, форму, зміст і результат надання безоплатної правової допомоги.

Стандарти безоплатної правової допомоги – це формалізовані умови, які розроблені задля того, щоб проголосити виконавчою владою держави власні очікування щодо досконалості цієї послуги; спрямувати на їх реалізацію практику суб'єктів надання безоплатної правової допомоги [3]. Крім того, можна виділити такі основні критерії стандартів, як компетентність, добросовісність, своєчасність та інші. Стандарти є певними орієнтирами, доволі сталими й такими, що їх ніколи не вдається досягти повною мірою, оскільки процес забезпечення якості роботи суб'єктів надання безоплатної правової допомоги вимагає постійних зусиль і вдосконалення, яке, як відомо, не має меж.

Варто наголосити, що є низка проблем і питань в правому регулюванні, які виникають в безоплатній правовій допомозі. Однією з таких проблем є те, що не всі адвокати можуть бути обізнаними у веденні, наприклад, кримінальних справ, тому це навряд чи забезпечить реалізацію норм закону про безоплатну правову допомогу. Безпосередньо, що таке питання стало для дискусій щодо законності та компетентності юридичного фахівця.

Другою проблемою можна вважати так, це порушення прав людини, тобто особа не може вільно обирати адвоката за своїм вибором, бо саме центр безоплатної правової допомоги приймає рішення про надання такої допомоги, що в свою чергу й призначає захисника [4].

Іншою проблемою є неможливість заміни адвоката у певних випадках і подальше затягування кримінального провадження. Якщо адвокат БПД не може з'явитися до суду, то центр БПД не може замінити його іншим адвокатом, як це зазвичай відбувається в адвокатів, які діють за угодою з клієнтом. Згідно зі ст. 24 Закону «Про безоплатну правову допомогу» адвоката БПД може бути замінено в разі хвороби, неналежного виконання ним своїх зобов'язань за умовами договору, недотримання ним порядку надання БПД або виключення з Реєстру адвокатів, які надають БПД. В інших випадках особа фактично залишається без захисника та чекає, доки призначений їй адвокат не зможе повернутися до виконання своїх обов'язків, таким чином і призводить до невинного затягування кримінального провадження [5].

До того ж, слід виокремити таку проблему як розголошення адвокатської таємниці. Законодавством передбачено, що визнається незалежною, у тому числі від державного впливу. Однак, адвокати, у межах надання безоплатної правової допомоги, надають певні відомості центрам з надання такої допомоги. Як наслідок, посадові особи системи безоплатної правової допомоги, зокрема ті, що обіймають керівні посади, можуть мати доступ до адвокатської таємниці, що є порушенням міжнародного та національного законодавства, а також може мати наслідком вчинення корупційних правопорушень.

Отже, безоплатна правова допомога потребує уважного вивчення та впровадження відповідних до неї змін, тобто покращення правового регулювання у зазначеній системі. Адже дані недоліки в законодавстві та

системі безоплатної правової допомоги слугують погіршенням для суспільства. Та слід пам'ятати, що кожна людина, яка потребує допомоги має бути наділена правом на необхідну безоплатну правову допомогу адвоката в судовому провадженні, будучи, наскільки це можливо, вільною у виборі кваліфікованого захисника.

Бібліографічні посилання:

1. Глуховський А. Діяльність правозахисних організацій в Україні. URL: http://management.lviv.ua/ua/resources/library/analitichni_oglyadi.html.
2. Про безоплатну правову допомогу: Закон України № 3460-VI від 2 червня 2011 року (зі змінами і доповн.). Відомості Верховної Ради України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3460-17/print1484220201545456>
3. Козьяков І., Говоруха О. Актуальні питання реалізації принципів надання безоплатної правової допомоги. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2018. № 1. С. 107-116.
4. Система безоплатної правової допомоги в Україні: поточні проблеми та рекомендації щодо її реформування: Звіт підготовлений Національною асоціацією адвокатів України, затверджений рішенням Ради адвокатів України № 125 від 13.11.15 р. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/news/advocatura/2015.11.30-unba-report-legal-aid-ukr.pdf>
5. Суперечності та протиріччя системи БПД – приклади судді А. Іванова. URL: <http://unba.org.ua/assets/uploads/news/publikacii/ivanov-bpdprotyrichya.pdf>